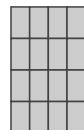

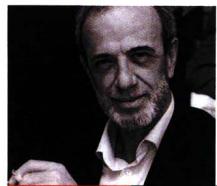
Tagor, Srbi, Episkop Nikolaj

Medij - Rubrika: PEČAT - Dokumenta
 Datum: Pet, 16/06/2023
 Površina članka: 2855cm²
 Strana: 48

Zemlja: Srbija
 Autor: Jovan Pejčić
 Deo: 1/5

ДОКУМЕНТА И СЕЋАЊА

Пише
ЈОВАН ПЕЈЧИЋ

У Београд је Рабинранат
Тагор допутовао у недељу, 14.
новембра 1926, нешто после 22
часа. Два дана доцније, у уторак,

16. новембра, индијски песник и његова пратња продужили су свој пут – воз је београдску железничку станицу напустио пола сата пре поноћи

Српски свет је за Рабинраната Тагора (1861–1941) први пут чуо 1913. Шведска академија је те године доделила индијском песнику, као првом неевропљанину, Нобелову награду за књижевност.

Београдски „Одјек“, који је у то време изазио два пута недељно, пренео је ту вест такође одмах, 19. новембра, да би у наредном броју, као први, штампао у српском преводу и Тагорове стихове. Србија је већ била победничка изашла из Другог балканског рата и поетска молитва Тагорова за отаџбину, преузета у овом тексту из „Гитанђала“, добро јој је дошла: „Тамо где дух је неустрашив и глава се држи високо; / где слободно је знање; / где свет није тесним кубним зидовима разбијен у крхотине; / где речи извири из дубине истине; / где неуморна тежња пружа руке ка савршенству, / где бистра струја смисла не губи своје напред у турбиној пустини јалове навике; / где Ти предводиш дух у све ширу мисао и дело – / у то небо слободе,

Оче, нек се из сна моја земља вине!“

На какав глас је Тагор као песник изашао међу Србима најбоље показује крфски „Забавник“, додатак дневних „Српских новина“, листа из окупираних Краљевине Србије 1915. године повучен војске, владе и народа у Грчку, на Крф. У преводу с немачког превода, Бранко Поповић донео је у „Забавнику“, током 1917. и 1918. у седам бројева, 14 песама из „Градинара“.

Прву књигу стихова на српском Тагор је добио у Београду 1921. године. Била је то збирка песама-приносница „Певачеве жртве: Гитанђали“. С Тагоровог енглеског оригиналата (Лондон, 1913) превео ју је Давид Пијаде. Две године касније, 1923, Пијаде је опет у преводу с Тагоровог енглеског (Лондон, 1912), објавио и „Градинар“, најпопуларнију Тагорову песничку збирку. Почетком треће деценије XX века српски читалац већ је, из написа у периодици, знао и за Тагора прозаисту, драмског писца, философа, религијолога, књижевног есејисту.

ТАГОР, СРБИ,

Према свему, српски свет био је, новембра 1926, сасвим спреман за Рабинраната Тагора у Београду.

Да Тагоре и његова пратња у Београд стику 14. новембра увече, знало се из вести коју је тог дана, на првој страни, објавило „Време“.

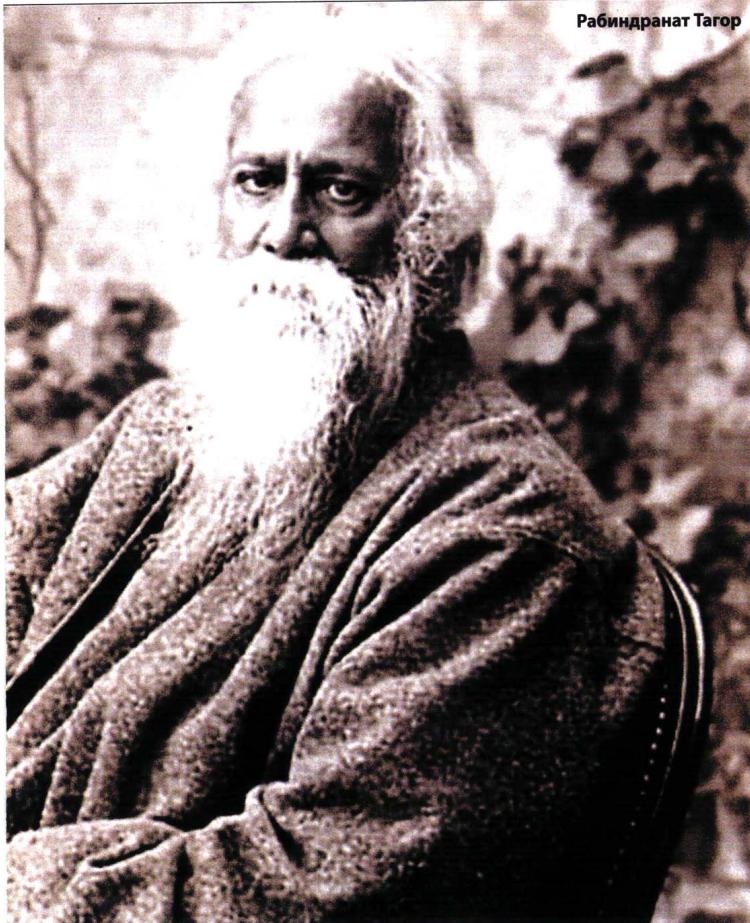
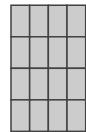
По реду вожње, воз из Загреба требало је да приспе у 21.45, па ипак се београдски свет – међу њима интелектуална и уметничка елита Београда: Павле Поповић и Миодраг Ибраовић у име

ПЕН клуба, готово цела управа Удружења пријатеља уметности „Цвијета Зузорић“, писци, сликари, музичари, професори, студенти, ћаци, бројни чланови руских колонија... – све то мноштво нашло на железничкој станици, објавило „Време“.

Када је воз коначно ушао у станицу, навала света на перону била је толика да је „одмах жандармерија отпочела одбијати публику и правити шпалир“ како би се песнику и његовим пратиоцима омо-

Medij - Rubrika: PEČAT - Dokumenta
 Datum: Pet, 16/06/2023
 Površina članka: 2855cm²
 Strana: 49

Zemlja: Srbija
 Autor: Jovan Pejčić
 Deo: 2/5

ЕПИСКОП НИКОЛАЈ

Прву књигу стихова на српском Тагор је добио у Београду 1921. године. Била је то збирка песама-приносница „Певачеве жртве: Гитанђали“. С Тагоровог енглеског оригинала (Лондон, 1913) превео ју је Давид Пијаде. Две године касније, 1923, Пијаде је, опет у преводу с Тагоровог енглеског (Лондон, 1912), објавио и „Градинар“, најпопуларнију Тагорову песничку збирку. Почетком треће деценије XX века српски читалац већ је, из написа у периодици, знао и за Тагора прозаисту, драмског писца, философа, религиолога, књижевног есејисту

губило да од салон-вагона дођу до аутомобила.

Тагоров излазак из воза дочекан је аплаузима и повицима „Живо!“ Жандармерија је једва одржавала ред – публика се тискала, подизали су се на прсте да госта из далеке Индије, „најчувенијег међу триста милиона“, виде из непосредне близине. И били су задивљени његовом појавом, „мудрачком и засањано-ритмичном“.

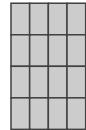
Један хроничар износи: „Тагора ступа врло свечано и достојанствено као да се око њега одиграва каква велика и значајна мистерија. То је висок старац, мало погрђен, великоликог кукастог носа са начарима. На глави му је висока, огромна астраганска шубара. Сав је увијен у тамножуту индијску хаљину, преко које је пребачен зелен индијски плашт. Испод огромне шубаре извија се дугачка коса у седим праменовима. Његова бела брада пала му је по плашту.“

У име српског ПЕН-а и Београђана Тагора су прво поздравили Павле Поповић – ректор Београдског универзитета, и Александар Видаковић – преводилац с енглеског.

Онда је песнику приступила Милица Велмар Јанковић и предала му, у знак добродошлице, велики букет цвећа.

Тагор је на то застao и на енглеском захвалио за срдачан пријем у народу: „Срећан сам због оваквог вашег дочека и уверен сам да ће ми боравак у Београду бити једна од најпријатнијих успомена мага живота, исто онако пријатна као што ми је драг и овaj ваш мили дочек.“

Затим је, праћен „френетичним клицањем“, ушао у ауто. Но аутомобил је „са тешком муком успео да крене кроз густе редове света који је још увек одушевљено клицао“. Када се ипак пробио, одвезао је Тагора у хотел „Палас“ – где су за њега и његове кћерке, зета, унуку биле резервисане три »

Medij - Rubrika:
Datum:
Površina članka:
Strana:

PEČAT - Dokumenta
Pet, 16/06/2023
2855cm²
50

Zemlja: Srbija
Autor: Jovan Pejčić
Deo: 3/5

ДОКУМЕНТА И СЕЋАЊА

највеће собе на четвртом спрату.

Рабиндрнат Тагор про-
вео је у Београду два дана:
понедељак и уторак – 15. и
16. новембар. Имао је сусре-
те с новинарима и истакну-
тым личностима Београда,
посете, био на свечаном руч-
ку организованом у његову
част, с пратњом пропшетао
градом; одржао је два пре-
давања у свечаној сали новог
Универзитета...

Изабрао сам четири спи-
зоде Тагоровог боравка: ње-
гово виђење српског народа,
свечани ручак у „Српском
краљу“, посету Академији-
ној збирци српских народ-
них ношњи и сусрет с епис-
копом жичким Николајем
Велимирвићем.

У понедељак, нешто по-
сле десет сати, Тагор се у
„Паласу“ сусрео најпре са
Станиславом Винавером,
новинаром листа „Време“. Општран разговор који су
водили Вина-чвер је сутра-
дан штампао под насловом
„Песникова мисија у свету“.

Нама је овде важнији
други, каснији разговор,

Tagor с пратњом пред хотелом „Палас“

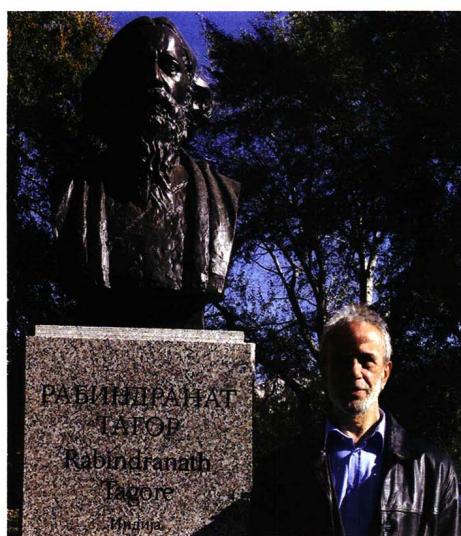
онај који је за „Политику“
направио Предраг Милоје-
вић. Главно међу питањима
што га је славном Индију
Милојевић поставио, наоко
је обично. Одговор Тагоров
је, међутим, изазован и упе-
чатљив:

„Нисам дуго међу вама,
али већ могу слободно да
вам изнесем своје прве им-

пресије. Ви сте овде сасвим
други него људи на Западу.
Њихова цивилизација је
стара, израђена, механичка.
Све је код њих укауљено.
О свему је размишљано, о
свему је створен одређен
појам и више нема неке
нове, свежије, бујније на-
ције која би озарила ме-
ханизам Запада. А ви? Ви на

Балкану више сте прими-
тивни, млади, бујни, у току
развијања. Још се формира-
те. На срећу, нисте дистигли
врхунак цивилизације, ваше
цивилизације коју ћете ви
дати. И као такви спонтани
сте, експресивни, стварао-
ци. Вас видим као кристал.
Кроз вашу душу, дар младо-
сти, могу да гледам нову кул-
туру у току стварања. Свија-
ми се што код вас још није
све уравнотежено. То је знак
младости, златне младости
која осигурува у будућности
зрелу, солидну старост, са
јаком, новом културом и
цивилизацијом која може
и премашити западну. Вас
Србе оптужују да сте криви
за светски рат. Нисам судија
нити хоћу да испитујем кри-
вице. Али можда је и то по-
следица ваше бујне, млада-
лачке крви, што сте бачени у
вртлог рата. Ви нисте криви
што сте млади. Напротив,
ви сте због тога баш и сим-
патични.“

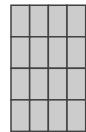
Свечани ручак у хотелу
„Српски краљ“ заслужује
подробнији опис. Банкет су
дан раније огласиле све бе-

Јован Пејчић крај Тагорове бисте у београдском парку пријатељства

Хотел „Српски краљ“ у Београду

Medij - Rubrika:
Datum:
Površina članka:
Strana:

PEČAT - Dokumenta
Pet, 16/06/2023
2855cm²
51

Zemlja: Srbija
Autor: Jovan Pejčić
Deo: 4/5

оградске новине. Сазнавши за част која се Тагору указује, људи су изашли на улицу да песника и његову пратњу виде и поздраве.

Тагор је дошао тачно у минут, праћен секретаром и кћеркама Протимом и Махаланобијом. Новине извештавају: нарочито интересовање присутних побудила је „живописна народна индијска туника, боје перуника, са старинским златним накитима, коју је носила госпођа Тагоровог секретара“ (старија Тагорова кћерка Протима).

Пред хотелом су у име ПЕН клуба, као домаћини, Тагора дочекали Павле Поповић и Александар Видаковић.

У свечаној сали „Српског краља“ Тагору је госте са српске стране појединично представио секретар ПЕН-а Видаковић: потпредседника градске општине Косту Јовановића, Владету Поповића и Миодрагу Јбровца са Универзитета, писце Арагишу Васића, Григорија Божовића, Светислава Стефановића, Бранимира Ђосића и Станислава Винавера, филозофа Ксенију Атанасијевића, сликара Бранка Поповића, уредника „Српског књижевног гласника“ Светислава Петровића, преводиоца Давида Пијадеа, заступнице Љаружења „Цвијета Зузорић“ Олгу Станојевић, Кристу Ђорђевић и Јелисавету Јбровић, представнике „белих“ Руса у Србији Махина и Кочаровског...

Тагор се, записују репортери, са свима руковао, „притискајући левом руком на своје груди“.

Гости из Индије на почетку је кратким „енглеским говором“ поздравио Павле Поповић пожелеши му свеопшту добродошлицу.

Ни Тагор није био опишан. У отпоздраву, захвалио је домаћинима на гостолубивом дочеку, као и на томе што му се даје прилика не само да на вечерњем предавању „изнесе један део

Тагоров одговор на добродошлицу владике Николаја био је кратак и упечатљив: „Врло сам срећан што могу да видим народ који се много разликује својим осећањем од осталих западних народа. За вашу љубазност ја вам не могу давољно изјавити своју захвалност. Ја волим овај народ што има спонтано осећање, што има топло срце које уме да се одушеви. Како је то пријатна ствар бити толико вољен и познат у једном свету у који никад ниси очекивао да дођеш! Ја се осећам као птица која има два гнезда на две супротне обале. Ја сам срећан што се налазим у земљи преображеног љубављу“

Свечани ручак у хотелу „Српски краљ“

својих идеја и посматрања пред престоничку публику“ него и да „дође у контакт са представницима српске књижевности“. Изговорио је то гледајући преда се, „одмереним гласом и скандирајући“.

По завршетку благодарног слова, Тагор је поздрављен узвиком „Живео!“

Сам ручак, разговори уз јело и здравице, потрајали су дуже него што је било предвиђено.

Бранimir Ђосић искористио је прилику да нацрта Тагора. Када је, касније, скину портрета поднео госту на потпис, Тагор је похвалио његово цртачко умеће и потписао му се бенгалским писмом.

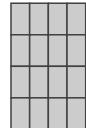
На крају, после два сата, уследили су фотографисање и давање аутограма, које је Тагор – вели штампа – „са »

Српска ношња из Призрена и околине (XVIII–XIX век)

Medij - Rubrika: PEČAT - Dokumenta
 Datum: Pet, 16/06/2023
 Površina članka: 2855cm²
 Strana: 52

Zemlja: Srbija
 Autor: Jovan Pejčić
 Deo: 5/5

ДОКУМЕНТА И СЕЋАЊА

блаженом стрљивошћу, на енглеском и индијском језику, стављао на подношне јеловнике".

Све је, у суштини, текло уобичајено до тренутка у ком су се пред Тагором створили – какве новинар „Политикс“ – „један дечко и једна девојчица, који су дошли да пољубе руку индијском песнику“. Деса и њихов поступак видно су тронули Тагору.

На излазу из хотела госте су још једнпут окружили Београђани и поклаицима гостопримља готово их испратили до „Паласа“.

Уторак (16. новембар) био је испуњен колико и претходни дан.

С нескривеним задовољством је Тагор прихватио позив да прегледа Академијину збирку српских народних рукотворина и ношње.

Данило Поповић, „влајник музеја [...] приказао је Тагору своју у истични ванредну збирку и том приликом поклонио песнику у знак пажње најлепши свој костим, сав у злату, рађен на Косову у XVIII веку“, у пријенском крају.

Искрено обрадован, „необично дирнут“ – како су новине забележиле – песник је костим притиснуо на груди и домаћину обећао да ће му, кад у домотивну стигне, узвратити сличним поклоном.

А у писму које је Данилу Поповићу упутио већ послеподне, Тагор је нагласио да ће његова кћерка Махаланобија „бити горда да носи [да-тру-вани] дивни костим у особито значајним тренуцима“.

(На овом месту вала увести једну загонетку. Загонетку је власник Академијине збирке. О Данилу Поповићу мало се зна, заправо ништа. Нема документата о њему, нема његових фотографија. Једино у листу „Време“, у анонимном допису од 1. јула 1928. године, нашао сам да је, „како потомак старе српске породице из Великог Бечкерека [данашњи Зрењанин] наследио... од

својих предака прави музеј најразличитијих антиквитета", који је онда наставио да обогађује, нарочито збирку старих српских народних костима, као и то да је стекао глас по свомим изложбама „српских народних ношњи и других занимљивости“ не самоу Југославији већ и уинострештву – наводе се његове изложбе у Француској, Енглеској, Америци... „Време“ притом истиче: „Нарочито париска изложба приликом Конференције мира врло је корисно утицала на дипломате који су одлучивали о судбини Војводине.“ То је све до чега сам дошао и што знам.)

За крај: четврти, најсадржajниji момент.

У 17 сати Тагор је посетио аруштвени дом Хришћанске заједнице млађих људи. Позван је на чај, и одазвао се.

На улазу, песника је добро дошлијом сачекао генерални секретар Заједнице, који је међутим, извинивши се да је недостојан, замолио епископа Николаја (Велимира Вишића) да лично а и у име осталих домаћина, поздрави високог госта.

Реч коју је том приликом епископ Николај изнео дуго се препричавала.

**Рабиндранат
Тагор.
Цртеж
Бранимира
Тосића**

„Политика“ је пренела најважније делове тога говора. Епископ охридски и жички започео је овако: „Ја вас поздрављам не у име Југословена, или Балкана већ у име целе Јужне Европе, која треба да сматра за част што је удостојава своје посете један тако велики песник и човек као што сте Ви. Понављам велики, јер цео културни свет данас зна да сте Ви најизразитији представник Индије, земље која све више ступа напред... Индија је земља хришћанска без Христа, па иако је таква, она из дана у дан даје све веће људе чијој се величини почиње да диви цео свет.“

Епископ Николај своју бесedu завршио је речима: „Ми смо срећни што смо вас могли, велики песниче, познати и лично, како смо вас већ раније умногоме познавали кроз Ваша велика дела.“

Тагоров одговор на добро дошлију био је кратак и упечатљив: „Врло сам срећан што могу да видим народ који се много разликује својим осећањем од осталих западних народа. За вашу љубавност ја вам не могу довољно изјавити своју захвалност. Ја волим овај народ што има спонтано осећање, што има топло срце које уме да се одушеви. Како је то пријатна ствар бити толико вољен и познат у једном свету у који никад ниси очекивао да дођеш! Ја се осећам као птица која има два гнезда на две супротне обале. Ја сам срећан што се налазим у земљи pre богатој љубављу.“

А у разговору који се затим повесо о религијским и културним традицијама српскога и индијских народа, Тагор је – вели један од извештача – био с епископом Николајем „идејно увек сагласан“.

Одломци књиже „Пишица са два инзига: Рабиндранат Тагор у Београду“, која ускоро излази из штампе у издању Завода за проучавање културног развитка